

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:	
Egész évre	4 ft.
Félévre	2 "
Negyedévre	1 "

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjajukért kapják.

Kéziratokat nem adunk vissza.

A lap szellemi részét illető cikkek a szer-
kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz-
tárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a
kiadóhivatainak küldendők.

Szent István király.

Ezredéves ünnepeink folyamán újra meg újra visszazállottunk a letűnt századok mőhős omladéka közé és vallásos áhitattal csügöttünk azon szent emlékeken, melyekről 10 század dicsősége szólott hozzánk. Mintegy kiragadtuk magunkat a lázason előre siető, a jelennek élő s a múlt iránt kevés érzékkel bíró korunkból s megnyilatkozott magyar jellemünk a, maga igaz szépségében. És ez így volt jól. Mert a magyar ősi dicsőségéről álmódzó, fényes multján lelkesedő, s őseire büszke nép. Olvassuk nemzeti ujjászületésünk történetét; a Kisfaludyak, Garay, Vörösmarty és Arany a jelen századnak igazi nagyságai mivel hatottak? azzal a mivel hosszú századokon keresztül a hegedősök, kobzosok; zengték az ősök dicsőségét. Ünnepeink még tartanak s ezek sorozatában az évenként visszatérő szent István ünnep most még különösen jelentőséget nyer. Alljunk meg tehát e nagy nemzeti ünnepen, hódoljunk szent áhitattal az ő emlékének.

A daliás Árpád és vitéz leventéi csak hazát szereztek nekünk, de nem voltak egyuttal annak megalakítói is. Dicsőségük örökké tart, míg magyar él a földön. Művek azonban nélkülözze a tartosságot, az igazi nagy alkotások (kriteriumát) ismérvét. Az idő keresztül megy a nagy hódítók művein és dönt létezésük vagy nem létezésük fölött. Az enyészet sötét fátyola borul mindenesetre a honfoglaló ősök művére is, ha az isteni Gondviselés nem támasztja nemzetünk kebelében szent Istvánt, ki lerakta azon alapokat, melyeken biztosan megállhat a magyar haza épülete. Letelepítette a magyar népet e szép haza földjén, aztán kereszténynyé tette s a ker. királyság megteremtésével a magyart az európai civilizált nemzetek sorába igtatta.

Ezek által Magyarország fejlődésének új irányt

jelölt meg s az idő mellette nyilatkozott, mert nem zetiünk tovább élt és mint keresztény állam hervadhatatlan babérokot szerzett. Nagy lelkesedés. óriási tevékenység és mindenek felett kiváló bölcsesség s mondjuk oda még, bár a modern historikusoknál nem olvassuk — Istennek különös segítsége kellett ahhoz, hogy szent István ilyen művet létrehozson. Ő mint honalkotó oda áll a nyugati nagy királyok — Nagy Károly és Nagy Alfréd — mellé, sőt sok tekintetben még felülmulja azokat; mert míg ezek megtört nyomokon jártak, addig ő neki csaknem mindenütt töretlen volt az utja.

De nagy merészség volna tőlem, ha egy rövid cikkben akkarnám leírni első szent királyunk jellemét és alkotásainak nagyságát; különben sem ez a célo, hanem egyszerűen hódolat az ő emlékének.

Ha meghal egy nagy férfiú, kortársai ilyen formán bucsuznak el tőle: Isten veled! tested visszazáll a földbe melyből alkottattott, szellemed pedig köztünk élni fog. S valóban úgy is van. A közel-múltban elhalt nagyságok iránt való tisztelet szépen nyilvánul. Esméik és elveik irányadók maradnak, sirjaikat a hálás kortársak megkoszorozzák s megtörténik még az is, hogy emlékének szobrokban vagy festményekben hódolnak. De telik az idő, a felhaultolt és koszorozott sirokat mind gyérebben látogatják meg, a mohlepte emlékekre mind kevesebben gondolnak s a feledékenység fátyola borul rájuk. Az iskolás gyermek tankönyvéből még olvas létük nagyságokról egy-két sort — a nép társadalmi és nemzeti élete azonban semmit sem szól róluk. Még a nemzeti élet vezető organumai is elhallgatnak, s akkor teljesen elvész az örökre emlékeztető vonás. Pedig ez már semmi esetre sines jól. Az a lázas törekvés, hogy lépést tartsunk a civilizált népekkel, semmi esetre sem indokolja meg azt, hogy az őskéket és azok oktatásait elfeledjük. A mily mérték-

ben nyilvánul a kortársak kegyelete a közelmúltban elhunyt nagyságok emléke iránt, ugyanazon mértékben kellene tisztelnünk e régi nagyok mohlep-
te emlékeit.

Igy lenne a történelem valóban az élet mestere s így lenne a tradíció, az ősök hagyományos szelleme a nemzet testnek éltető eleme. Mit mond szent Istvánról a kronika? azt, hogy halálakor: „Magyarország citerája gyászba borult és az egész nép jajgatással siratta szent királyát. A legények és leányok három évig nem tűnczoltak és díszes ruhát nem öltöttek.“ Kézai S. II. I. És mit szól a történelem? Azt, hogy nagy király példája mindig fároszként ragyogott a magyar nemzet előtt s alkotásai, melyek daczoltak a múlt idővel mindig tiszteletben maradtak. Korunkban megszakad a hagyományos szellem, a tisztelet. Azon intézményeket, melyeknek életre valósága és — érdemessége az idők viháraiban oly magasatosan kitűnt, kezdik meg bolygatni, hogy ne mondjam megsemmisíteni. Szent István vallásosságát ma bigottságuk csufolják, az általa alapított ker. egyházat pedig üldözik. A mi még kétségbeejtőbb, a társadalmi és nemzeti élet útterei, az irodalom és művészetek nem is akarnak tudni a vallásról. . . mellőzik azt; vagy cynikus módon szólnak róla. Hej, pedig, nem boldog a magyar! mondhatnók mi is Tiborccal. A társadalom beteg, a szellemi műveltséggel nem tart lépést az erkölcsiséggel.

Pedig a tudomány fegyvereivel rendelkező bűn erősebb mint a leghatalmasabb jogállam rendőri és büntető jogi aparátusa. Az Istentől nem félt ember, ha még oly művelt is, semmiféle büntől nem riad vissza Szent István ünnepe, nemzeti ünnep; de ne csak esengő bongó frázisokkal ünnepejjük meg azt, ha nem legyen jelentősége és még inkább áldásos kihatása nemzeti és társadalmi életünkre. Szent István több mint egy elenyészett nagyság, kinak sírjához szobrához csak is a kegyeletes megemlékezés érzésével járulhatnánk. Őt az egyház miut szentet oltárára helyezte, a szentek pedig élnek, még pedig mennyei dicsőségben a mindenható Isten trónjánál, s mint ilyenekhez hozzájuk nem csak kegyelettel, hanem bizalommal járulhatunk. Föl tehát magyar nép imádkozál élő hittei szent királyodhoz, hogy térjen vissza a magyar nemzet hagyományos szelleme s ezzel Isten áldása szálljon hazánkra és nemzetünkre.

— r —

Egy-két szó a nevelésről.

Manapság gyakran hangoztatják azt, hogy romlott a világ, rosszak az emberek s még hova-tovább miad inkább sietnek az erkölcsi romlás félelmes örvényéhez. — Hát mindegyik e mondás igazsága kétségtelen, sőt pozitív jószültséggel bír úgy, hogy én egyre szívesebben teszek, ha a legnagyobb idealista is ez ellen tiltakozni merne! — De hogyan is, mikor maga az élet naponta több-több szomorú példát nyújt e hitünk megerősítésére. Hanem azért még se legyünk elfogultak, avagy éppen igazságtalanok; s kigyót békát rá ne kiáltunk a mai világra. Hisz az ezelőtt is csak ilyen volt, s ha azt mondom, hogy talán még rosszabb, remélem nem fog senki szemembe kiáltani, hogy hazudok. Aki ezt tenné, az is korlátolt felfogással, jobban mondva világnézettel bír és annál kevesebbet lapozgatott a régi népek és nemzetek történelmében. — Tény az, hogy hajdanában még ritkábbak voltak a jószívű, nemes érzésű emberek; pedig bizony a nemesebb kora inkább ezelőtt volt. Csakugyis tájdalom e kiváltságok közül vajmi kevés volt, ki ez inkább sors adta előnyét más embertársai fölött úgy élvezte volna, mint azt Isten és felebarátja iránti kötelessége megkívánta.

Ha visszagondolunk a jobbágyok századokon átvonuló nyögődségeire — mikor ugyanis akárhány nemes ember jobbágyával alig bánt kiméletebben, mint valamely barommal — igazán az ember csak iszonyodni tud e gondolatra is, hogy a teremtés remeke oly szívtelenségekre vala képes. — Hát mikor még a szibériai nyomorultak átkozott sorsára gondolunk, kiket élni és pókoki kínokat szenvedni kényszerít az emberi barbarizmus!

De számtalan példa van a nemzetek történetében arra is, hogy éppen koronas fejedelmek és fejedelemszónokok követnek el néha csupán kedvtelésből, majd pedig nagygyászok kielégítéséért hajmeresztő és szívet facsaró kegyetlen ségeket. — Még csak a rabszolga kort említem föl, melynek iszonyait elég hűen esetelni, tölem csak hín kísérlet lenne.

A multnak sötét árnyáiból e rémeket — csak áltájonosságban — azért idétem föl, nehogy valaki elfogultnak tartson, midőn a mostani világrenddel a mutat is — sőt azt még inkább elítélem. — Hisz az említettek is nem a jelen, hanem a multnak szomorú emlékei, mert bála Istennek! ma már belőlük csak egy, a szibériai száműzetés maradt fenn. A rabszolga kereskedés az amerikai szabadságharc után a jobbágyok pedig a 48–49 iki nagy napok után legalább nálunk örökre megszűnt, hogy csak a szomorú emlékezés tudhassa azoknak egykori létezését.

De hiszen furcsa is lenne, azt hinni, hogy régebb jobb világ volt, mint most. Hát akkor miért vannak az iskolák és nevelő-intézetek? Azt pedig fölösleges mondanom, hogy korunk e tekintetben is nem visszafelé, hanem rohamosan mindig előbbre tör. — Ez tagadhatlan. Sajnos azonban, hogy e buzgólkodás csak egyoldalú törekvés, mert míg az oktatás természetes gyorsasággal halad előre, addig a vele szoros kapcsolatban álló nevelés, mint mellékes, csak elhanyagoltatik.

A miniszteri rendeletek és utasítások egymást érik. Most az iskolák építésére és felszerelésére, majd a taneszközökre és a tankötelezettségre, majd pedig a tananyag

folytonos kibővítésére vonatkozólag látjuk, a legmagasabb tanügyi hatóság intézkedéseit. Csak egy van — a mi pedig a legfontosabb, melyre csak úgy véletlenül gondolnak néha, néha. — Természetesen a tudós és tudákos emberekben így nem lesz hiány; becsületos, jámbor és valódi művelt embert azonban, lámpával kell keresni. Pedig: „Sokkal kedvesebb Isten előtt az együgyű jámbor, mint a felfuvalkodott tudós“.

Többször olvastam és annál többször hallottam azt, hogy a XIX. század a haladás kora és a találmányok időszaka. Ha a megelőző korszakokkal összehasonlítjuk e századot, tény az, hogy a különbség megmérhetetlen. Oly sok és bűmulatos találmány, a természeti erőknél fölfedezése és csodálatos alkalmazása hirdeti az ész folytonos megdicsőülését, hogy az ember kétségbe esik, vajjon a kutató ész, a teremtés remekének a legszebb bizonyítéka, a mélyseges természeti titkok sötét országában, még hol gyújtja föl a fölfedezés csodás szövétnékét. — A korszakos haladás e stádiumában ki merné azt állítani, hogy az ész művelése, az úgynevezett szellemképzés elhanyagoltatik? — Hisz éppen egyik jellemző vonása annak az, hogy a tudományt a mértékeltenséggig tömi az ifjú nemzedékbe, mint a bizó libába a kukoricát.

A népiskolák tananyagát ma már oly messzire kísérelték, hogy nem esoda, ha még a tehetségesebbek az úgynevezett zenik is belevesznek, eltévelyednek. — Természetesen ezt csak mi tanítók — kik legkövetlenebbül látjuk, tudjuk a legjobban. A bukások s még a hivatott tanügyi tényezők is csak vállat vonnak, ha a túlterhelés miatt az illetékesektől panaszt hallanak. — Sőtmi több, még hova tovább mindinkább találunk okot-módot és eszközt arra, hogy az éretlen, gyöngye gyermek szellemét fokozatosan mindig jobban terheljük.

Az igaz, hogy szép a szellemi világosság a tudatlanság sötéttségében, csak vigyázni kell nehogy a roppant sötéttségben botorkáló egyszerre — minden átmenet nélkül — vakító fényességre jusson, mert könnyen örök sötétség borulhat megint, a ragyogó fényességre.

Mint a gyomornak az eledel, úgy az észnek is tápláléka a tudomány. Amde, ha a gyomorba véletlenül több eledel jutott, mint a mennyit az természeténél fogva megemészthet, a helyett, hogy táplálékul szolgált, inkább csak betegséget, nyugtalanságot okoz; és csak nagy nehezen lesz képes azt — a szokottnál hosszabb idő alatt — földolgozni. A rendetlenség úgy az egészségre mint a testi fejlődésre nézve is, csak káros befolyás lehet. Pedig éppen az áll a szelven nézve is. A helyett, hogy az illetékes tényezők az északpézsre, vagyis az úgynevezett oktatásra fordítanak minden gondot és figyelmet, vajmi üdvösebb lenne, ha e nagyon is egy oldalú törekvést megosztanák a tán még fontosabb neveléssel és a két édes testvérnek — mert szerintem egyiket a másik nélkül helyesen el sem gondolhatjuk, fokozatos egyöntetű és párhuzamos haladását tennék lehetővé.

Ha egy arra jogosított egyen látogatni megy valamely iskolába, küldetésének minden jogát és nem jogát nagy garral iparkodik érvényre juttatni és szinte fönnakad a lázas gondolkodásban, hogy vajjon mivel is lehetne megfogni azt a kis nebulót s ez által rápirítani kissé a tanító urra is. — Persze a tisztelt úr aini csak tudománya van — még a kis újjából is — mind össze gyűjtögeti, hogy lássák azok a kis

tudósok, meg a nagyobb tudós, hogy az ő feje sem káposztalével van tele. Az természetesen eszéb: sem jut, de hogyan is mikor még azt sem tudja, melyik fán terem, hogy meggyőződést szerezzen magának arról is, vajjon az iskolában becsületos, szelid, jóra való, jámbor gyermekek vannak-e?

Ilyen körülmények mellett esoda-e, ha a tanítósnak legnagyobb része — elismerés a kivételeknek — pusztán csak tanító, de nem nevelő is egyszerűsind.

A népnevelői pályához fölülte nagy hivatás-szeretet testi, lelki képesség és — a mi legfőbb — lelkiismeretesség kivánatik. — Ha e tulajdonságokból csak egy is hiányzik, akkor a fontos hivatásnak nem feleltünk meg. A mi a szorosabb értelemben vett tanítást illeti, megfeleltünk ugyan, legalább részben az említett kellékek nélkül is, de a nevelés kívánalmainak egyáltalán nem. Abhoz minden áron lelkiismeretes hivatás-kedv szükségeltetik, mert ha ez nincs meg, ugyan mi sarkalja a szegény néptanítót arra, hogy legalább némileg ennek is eleget tegyen? — A fizetés és a róluk való mostoha gondoskodás tudom, hogy nem.

Hát mikor még áldozatrakész fáradságáért elismerés helyett gögös kiesnylést kap! Pedig az már megdönthetetlen igazság, hogy a nevelőnek a tekintély és közbecsülés a legbathatósabb eszközei. — De hát ezen eszűt, hogyan bírassa egy oly egyén, — legyen bár a világ legbecsületesebb és rokonérzelmesebb alakja — ki 300 frton tengeti életét!? Hisz annyi bért meg az urasági kocsisok is kapnak: a legtöbb esetben még többet is. — A mai átkozottul anyagi világban pedig mindenki csak annyit ér, a mennyi vagyona van, ha mindjárt úgy esalta, barácsolta is azt össze.

Mikor a tanítók országos mozgalmat indtanak, hogy megéltetésükön az állam könnyítsen, a felsőbb hatalmak tudolejsek maradnak és legjogosabbnak kérvényüket elutasítják, okulvetve azt, hogy pénz nincsen. Hát a polgári házassági törvény fennállásához szükséges kiadásokra és a honvédezekarokra — mely kiadások pedig tetemes összeget emésztenek fel — miért van? Ezért talán, mert ezek üdvösebbek és a nemzet jövő jólétére nézve szükségesebbek, mint a népnevelés.

Valamelyik miniszternek eszébe jut, hogy Magyarországon még nincsen polgári házasság és hogy a divatot utánozza, meg, hogy nevét és ténykedését megörökítse, törvényjavaslatot nyújt be, s ha nehezen is, de annak meg kell valósulnia. Pedig más ok aligba van reá, mint az, hogy Európa művelt államaiban meg van és miért maradna vissza Magyarországon is? — Itt egy embernek kérését és akaratát teljesítik; 25-27 ezernek pedig elvetik a legkézzelfoghatóbb okok mellett is.

Hisz a miut eddig, annyi évszázadokon át a házasság mint szentség fennállott a nélkül, hogy az államnak pénzébe került volna, miért ne állhatott volna fenn ezental is örök időkre? Azt az igazán ok nélküli tetemes kiadást, miért nem fordították inkább arra, hogy a néptanítók kissé jobb anyagi helyzetbe jussanak. Így azt a pénzt oly intézményekre pazarolják, melynek életbelépése országsszerte visszattetszést és szitkokat keltett még az anyakönyvvezetőknél is. Amugy pedig oly helyre lett volna fektetve, hol az megmérhetetlen kamatokat hozott volna a jövő nemzedéknek.

Ha mint a proféták, én is képes volnék valami rendkívülit tenni, szóval esodát művelni, első sorban is azt su-

galmaznám meg a hazai tanítósnak, hogy egyszerre, — mintegy varázsütésre — vessük meg lábainkat, vonuljunk vissza az iskolától mindaddig, míg rajtunk segítve nem lesz. Egy ilyen országos sztrájk, minden esetre megtenné hatását, mint a fővárosi betűszedőké.)*

Lelkemre mondom, ha erre képes volnék, bátran vetném alá magamat még a halálos ítéletnek is, csak hogy egyszer a 25 ezer kártársat boldogulni látnám, a nemzet viszont boldogulására.

Rossz a nép; egyes vidékeken s főleg pedig némely községekben az erkölcsi sül edés oly nagy fokúvá lett, hogy nem csodálnám, ha Isten sodoma büntetésével sújtana le. — Es hol keressük a bajnak alap okát? Bizony sehol egyebütt, mint a családi és iskolai nevelésben. De a népiskolától várható e tekintetben minden, mert ha ez lelkiismeretesen megteszi kötelességét, akkor a családi nevelésnek is jónak kell lennie. Ez világos! Mert hisz, ha az iskola becsületes, jóra való embereket nevelt, mint ilyenek, ha szülőkké válnak szintén becsületes gyermekeket fognak nevelni.

Tanítani, oktatni célszerűen ez művészet; de nevelni a főkéony lelkét, ez még sokkal nagyobb művészet min dennél.

Oktassuk a népet, de ugyanazon mértékben neveljük is, mert hazánkban és a társadalomnak nagyobb szüksége van a kevésbé tudós, de becsületes, jóérzésű emberekre, mint a fagyos szívű gógós vagy tudósokra.

Adják meg a tanítónak az ő megillető jutalmat és vele együtt a nélkülözhetetlen nevelői tekintélyt s akkor beigazolja a 25 ezer fónyi nagy tábor Berzeuyinek amaz igéjét, hogy: „Minden ország talpköve a tiszta erkölcs.”

Akkor a legnagyobb magyar nemsokára örömmel fogja látni égi hazájából azt, hogy: „Magyarország nem volt, de már van!”

Salló Karoly.

TÁRCA.

Más világok.

Erző és gondolkodó ember gyakran veti fel önmagának azon kérdést: mi a csillagos ég? mi végre teremtette azt a Mindenható? A tudomány az első kérdésre kielégítő feleletet ad: a második azonban nem tartozik az ő körébe. Elképzelhetlen távolságban levő, nagyobb és kisebb gömbök azok, középpontjai vagy részei egy-egy naprendszernek, talajai, esetleg forrásai az életeknek, mint a mi földünk is talaj és a mi napunk is életfenntartó, melynek áldástontó sugaraira vibető vissza mindazon élet, mely naprendszerünkben létezik.

Sokat gondolkoztak már azon, hogy földünkön kívül van-e élet, és ez vajlon milyen lehet? Élet bizonyára van de hogy milyen, itt csak a képzelődés uralhatja a tért, és az is csak bizonyos korlátok közt. Mert mi más életről nem alkothatunk helyes képet, csakis olyauról, mely a mi fel fogásunkkal megegyezik.

Vizsgáljuk röviden, hogy hol lehet a mi felfogásunk szerint élet?

Tapasztalatunk szerint azon helyeken a hol a hőmérsék állandóan a víz fagyási pontja alatt van szerves élet nincs. Ugy szintén nem lehet szerves élet, oly helyen sem, a hol a hőmérsék oly magasra emelkedik, hogy a tojás megkeményül, mert az ilyen bőség minden csirából kioltja az életerőt.

Ha ezen elvek szemelőtt tartása mellett vesszük vizsgálat alá naprendszerünket, tehát égi szomszédainkat, a következő eredményre jutunk.

A középponti égi testen a napon szerves élet nem lehet, mert mindazon elemek, melyek nálunk szilárd állapotban fordulnak elő, az elképzelhetetlen nagyságú hő hatása alatt nem is felolvadt, hanem gőzzé vált alakban vannak meg, mint ezt a szinképelemzés is bizonyítja, mely a nap légkörében nagy mennyiségű vasgőz jelenlétéről tanuskodik. Azonkívül ha szerves élet lehetne is, ez a nap nagy tömegét véve tekintetbe igen nagy ellentálló képességgel ellátva lehetne, mert a súlyviszony a föld és a nap között oly arányban áll, mint 1 és a 27¹/₂ közt. Egy 60 kilogrammos földi lény tehát a nap felszínén 1650 kiló súlyú volna, már pedig, hogy ilyen tömegű lényvel szembeállni képes pl. mozogni, csak úgy képzelhetjük el, ha azt gondoljuk, hogy annak szervei acébból vannak.

Az eddig ismert bolygók közül a naphoz legközelebb áll a Merkúr. Mint hogy a hő a távolság négyzetével fordított arányban emelkedik vagy süllyed, ezen égi testen a naptól nyert hő bétszer nagyobb mint a földön. Itt tehát a víz ha előfordul a forrási pontig gyakran fölemelkedik, ily hő mellett pedig a szerves élet létezése legalább felfogásunk szerint ki van zárva.

A nap felé szomszéd égi testünk a Venus, mely mint est — hajnali csillag egünk legfényesebb csillagja gyanánt tűnik fel. A naptól nyert hő nem levén kétszer akkora se mint a földünké, szerves élet lehetséges volna, de ha tengelyének elhajlását vesszük tekintetbe, akkor alig tarthatjuk valószínűnek. Ugyanis ezen égi test annyira ferdén áll, hogy az év egyes részein jóformán minden egyes pontjára a nap merőlegesen sül és így minden egyes vidéke az ott 225 napig tartó év alatt átmelegszik sokkal nagyobb hősség alatt mint ami tropikus éghajlatunk legforróbb vidéke, de át is kell szenvednie nagyobb hideget is, mint a minő a mi sarki vidékeinken előfordul. A hőmérsék ezen óriási különbözetét pedig szerves élet nem viselheti el.

Másik oldalon lakhelyünk szomszédját a Mars képezi. Itt minden körülmény annyira kedvező, hogy a bizonyosságot nagyon megközelítő valószínűséggel állithatjuk, hogy itt szerves élet van. De hogy ez milyen lehet, hogy itt értelmes lények laknak-e, hogy itt ha emberek is vannak, azok fejüket a bönük alatt viselik-e mint az Othello emberei, vagy szárnyasok-e, mint a földiek régóta táplált vágya hibatóvé tenné: ezekre a kérdésekre csakis a képzelés adhat választ. Ha a Kant-Laplace felé elmélet igaz volna, a mi igen-igen nagy kérdés, akkor az itt levő lények sokkal régebbiek volnának mint a földiek, mert korábban hűlvén ki, hamarabb lett alkalmassá a szerves lények életét fenntartani, mint a mi földünk. Eddigél azonban a legerősebben felfogott szemek sem voltak képesek átározott és biztos felfedezéseket tenni.

*) Tár csak nem?

A megkezdett irányban tovább haladva az asteroidok érdekes csoportjához jutunk, hol eddig 373 bolygót fedeztek fel, de oly picinyek, hogy az összesnek tömege a föld tömegének felét nem éri el. Ha ezek közül néhányon szerves élet van, és a földi lények arányait alkalmazzuk rájuk, igen liliputiak lehetnek oly gömbön, melynek felszíne alig ér fel egy nagyobb magyar vármegye területével.

Az asteroidok öve után az ugynevezett külső bolygók következnek: Jupiter, Saturnus, Uranus mig Neptunus háromágu szigonyával naprendszerünk eddig ismert határát jelzi. Ezen égitestek a naptól oly kevés fényt és hőt nyerne, hogy állandón esteli szürkületben, sőt az utolsók jó formán sötétben vannak, és a hőmérséklet állandóan a fagy pont alatt áll, mert Jupiter azon hőmennyiségnek, melyet a föld a naptól nyer 37 ezred részét kapja, Neptun pedig csak egy ezred részét és így szerves élet rajtuk nincs. Némelyek feltételezik ugyan, hogy az égi testeknek saját hőjük is van, mert annyira mint a föld nem hűltek ki, és rajtuk szerves élet lehetséges volna, de világosság nélkül ez csak olyan lehet mint pl. a kiesirázott krumpli hajtsza a pincékben. Ha azonban nemcsak hő hanem legalább némileg fényforrások is akkor, mellék bolygóikra szerves élet is lehetséges. Attérve most az állócsillagokra, minthogy ezek éppen úgy mint a mi napunk is, fény és hőforrások: ezeken szerves életet nem képzelhetünk ugyan el, de bolygóikon a mennyire csak helyzete és állapota mellett lehetséges bizonyára szerves élet is van.

Ezeket lehetnek eszes lények is, s lehet olyan világ is, hol még az emberiség nem bukott el, lehet olyan is, hol elbukott, s volt bizonyára több olyan is melyen a tűz által történő utolsó ítélet már megvolt. Legalább erre látszanak mutatni azon esetek midőn új, eddig nem észlelt csillagok tűnnek fel az égen, s hosszabb rövidebb ideig világítanak, s aztán nyomtalanul eltűnnek. Ezen csillagok elégnék s égésük fénye az, mely szemünkbe tűnik.

Nagy theologusunk azon mondása: „A tudomány olyan mint az ember, pogányunk születik s csak később lesz kereszténynyé“ napjainkban leginkább a természettudományokról állván, minékünk áll érdeklődésben azt művelve a kereszténységhez közelebb hozni, mert a hamis szíben tündöklő csaláságot, csak az igazi tudomány erőssége és világsága győzheti le.

— s.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

A katolikus egyesületek kongresszusa.

A magyar katolicizmus jövőjére nagyfontosságú ténynek tartjuk az augusztus 17-től kezdődőleg tartott katolikus egyesületek országos kongresszusát.

Az ébredés jele ez, mely az országban szerteszét szunyadozó erők tette serkenését mutatja. Szeretjük binni, hogy ez csak a kezdet, melyre egy egészséges, erős mozgalom indul meg a társadalom minden rétegében s életre fogja ébreszteni a tevékeny katolikus életet, magához bilincseli a kétkedőket, elragadja a tétovázókat.

Az a hatalmas megnyilatkozása a katolicizmusból táplálkozó és erőnek, mely bámulatot és tiszteletet kelt a rokonérzéstükben s félelmet elleneinkben, már többé nem

fog megbunyáskodva megalkudni a körülményekkel, hanem alkatni fog új kath. közéletet és közérületet, legalább rák ezt a benyomást teszi a kongresszus impozáns lefolyása.

Négy száz katolikus egyesület volt képviselve s közel három ezer ember vett részt ebben az első kongresszusban, mely azt a feladatot tűzte maga elé, hogy mententi a jövőnek a keresztény Magyarországot.

A kongresszust a bpesti belvárosi plebánia templomban ünnepi Vénisáncra és szent mise előzte meg, melyet a bíboros hercegprimás végeztet. Ennek végeztével az egyesületek zászlók alatt vonultak az új városház dísztermébe, hol az ülést 10 óra után néhány perccel Esterházi Miklós Mór gr. a katolikus mozgalmak derék vezére igazi katolikus melegségi beszéddel nyitotta meg, melyben a kongresszus főtörökését arra irányoztattak mondta, hogy Magyarország keresztény ország maradjon, s hogy éppen ezen okból „a keresztény családdal, a keresztény ifjúsággal, a keresztény munkásokkal szóval a kereszténység minden tagjával“ akar foglalkozni.

A beszéd után Vaszary Kolos bíboros hercegprimást díszelnökké választotta a gyűlés, ki ezen választást elfogadta és egy szép levélben köszönte meg. Majd a Szentséges atyához és apostoli királyunkhoz intéztek hódoló feliratokat; Ő szentsége apostoli áldását küldte válaszul a gyűlés tagjaira. A szakosztályok elnökei választották meg azután a himnusz éneklése közt oszlottak el az összegyűlt tagok.

Délután 3—6 ig a szakosztályok gyűléseztek és hoztak messzeiké határozati javaslatokat.

Az egész gyűlés négy szakosztályra oszolva tanácskozott.

Az I. szakosztályban voltak a hitbuzgalmi és jótékony egyesületek képviselői. Felolvasók voltak: Tóth Mike, Kánter Károly, Otcoska Károly, Major Ferenc, Csillag Gyula dr., egyetemi tanár, ki a mértékletességi és a káromkodás elleni egyesületekről olvasott föl, Csapody István, Molnár János és Kanócz István miniszteri osztály tanácsos. Az elfogadott határozati javaslatok közt kiválóan fontosak 1) hogy a templomok ajtait nappal hazánkban is folytonosan nyitva tartásák; 2) hogy a kath. lelkesek a mértékletességi és káromkodás elleni egyesületeket a szószékéről támogassák és felállításukat kezdeményezzék; 3) hogy a városokban „Leányvédő egyesületek“ alakuljanak, melyek a cselédek, nevelő és társalgó nők erkölcsiségét védjék és tisztességes elhelyezésükért gondoskodjanak; 4) hogy a szegényesség ügyét a keresztény szeretet a lehető legszélesebb körben karolja fel.

A II. szakosztály az irodalmi egyesületek osztálya volt. Itt felolvastak: Kisfaludy A. Béla Katolicizmus és tudományos haladás címmel, melyben a tudományoknak kath. szellemben való művelését fejtette ki és e célból a kath. egyetem szükségességét bangoztatja. Ugyan ilyen irányban olvastak fel Walter Gy. és Hortoványi József. orsz. képviselő. A Szent-István Társulat kiadásában megjelenő Értesítő ügyében Gyűrki Ö. tartott előadást. Utolsó felolvasója a szakosztálynak Hummer N. volt, ki a katolikus írók és egyesületek gyakori és termékeny érintkezéseinek fontosságát tárgyalta.

A III. szakosztály a társadalmi egyesületek érdekeit taglalta és Zichy Vladimir előadása alapján elhatározta, hogy felirathban kéri meg a magas püspöki kart, hogy az egyesületi életet vegye támogatása alá; hogy az ezen ügy fontosságára papjait növendék papjait és

bíveit minden alkalommal figyelmeztesse; továbbá szükségesnek tartja a katolikus szellemű felolvasásokat s ennek érdekében a felolvasások országos szervezését, a kath. hitvallásos iskoláknak, a kath. körök és egyesületek által való támogatását.

A IV. osztály a kath. legény és munkás egyesületek érdekében munkálkodott, hol Pokorny előadó főleg az inasok rossz helyzetét tárgyalta s azok vallásos nevelését tartja szükségesnek, hogy így a korai megromlástól megóvjuk, mire nézve inas egyesületek felállítását kívánja. Chobot F. a segély és nyugdíj ügyben szólott, Streicher J. a földműves ifjak hazafias és vallásos nevelése végett kath. ifjúsági egyesületek szükségét hangsúlyozta.

Elmondhatjuk, hogy valamennyien szép és nagy munkát végeztek, de alaposít és értékest is.

A szakosztályok tárgyalása után 20-án volt a nagy gyűlés emelkedet hangulatban s óriás lelkesedés közt. Itt az összes hat. javaslatokat elfogadták, megválasztották a végrehajtó bizottságot, mely az egy év múlva összehívandó kongresszust előkészítse és a most hozott határozatok végrehajtásáról gondoskodik.

A napirend kimerítetvén Eszterházy Miklós Mária grófnő indítványára kimondták, hogy még ez év folyamában nagy zárandókat vezetnek Rómába, 2) utasították a megválasztott végrehajtó bizottságot, hogy a szeptember végén Trientben összehívandó szabadkőműves ellenes kongresszushoz üdvözlő telegramot küldjön.

Kronikás.

Aldozati kenyér.

Nem esekél gondot és aggodalmat okoz a lelkészkező papságnak a sz. mise-áldozat bemutatásához szükséges tiszta és megfelelő materia (bor és liszt) beszerzése, melytől a sz. mise érvényessége függ. — Az aldozati kenyérről vonatkozólag az „Eucharistia Társulat“ értesítőjében a következőket olvassom.

„Általános a panasz, hogy napjainkban a buzalisztet, melyből a sz. miséhez való ostyák készülnek, szintén hamisítják s így gyakran megeshetik, hogy az abból készült ostya alig materia apta pro conficiendo Sacramento.

Ezen a bajon segitendő felajánlotta készsége szolgálata a „Societas Verbi Divini“ sz. Gábor kollegiuma, mely hajlandó ostyákat küldeni azon aldozópapoknak, kik ez irányban oda fordulnak.

A kollegium magyar buzát hozat, és laikus testvérei által saját malmán bent, az intézetben megőrletti. Az ostyasütést szintén a kollegium laikus testvérei végzik a legnagyobb szorgossággal. — Az ostyák ára a következő: 100 drb. nagy ostya 50 kr.; 100 kis ostya 16 kr. Az ostyák minden tekintetben megfelelnek az egyház szabványainak, melyeket penafotis sz. Rajmund e verse foglalt: „Candida, triticea, tennis, non magna rotunda. Experts fermenti, non salsa sit hostia Christi.“ Az ostyák mindig „recenter pistae,“ mivel a sz. Gábor kollegiumban hetenkint 2-szer van ostyasütés. —

Legjobb eljárás a megrendelésnél a következő: Megírni a főt. Superior urnak mennyi nagyot és mennyi kicsit küldjön és pedig minden hó 1-én és minden hó 15-én. A nagyobbakból fél hónapra 1 pap részére elég 20; részint

mert a monstrantiában kell renoválni a speciést, részint pedig azért, ha esetleg a praeparatio calicisnál a hostia földre esnék legyen helyette más, mert sz. Rajmund szerint, spernitur hostia a terra levata, vagy vendég is jöbet — A kicsinyekből az aldozók átlagos száma szerint hozatunk. A levelezés latin v. német; a cím a következő: Hochw. Herr Johann Janssen, Rector des st. Gabriel-Kollegium's bei Mödling (Nieder österrreich.)

Az ostyák elküldése külön e célra készült skatnyálkban történik. Az elküldés bérmentes. Az ostyákért és az évi postadíjért járó összeg az év végén küldendő a kollegium főt. Rektorához.

Rekorostyásítás sok nehézséggel és bajjal jár. Ezen említett mód anyagi aldozatba nem kerül, kényelmes s a mi legfőbb lelki megnyugvást szerez. — Bátor vagyok tehát paptársaim szíves figyelmét e közleményre felhívni.

Baldzs Ferenc
plebános.

Primícia Csik-Kozmáson.

Lélekemelő ünnepély szenttanuja volt f. hó 9-én Csik-Kozmás községe: Orbán Ferenc új aldozópap mutatta be az Urnak első szt. miséjét. A helybeliek és vidékiek zsufolyva tölték meg a templomot, hová 11 óra tájban a primiciáns is bevonult az alesiki papság fényes kíséretében. A misét Buzás Mihály c. kanonok főesperes manuductorása alatt monotta el. Evangelium után Bálinth Lajos csikesatószegei plebános lépett a szószékre s megható szavakkal esetele a papi méltóságot s ennek kihatását, a társadalomra. Tanulmányosabb, szebb tételt alig választthatott volna, melynek kidolgozása s előadása teljesen méltó volt az ünnephez.

A szt. misét, melyet érdekessé tett az is, hogy a primiciáns aldozott először Balázs Endre theologiai tanárnak a templom számára ajándékozott drága kelyéből, a szokásos áldásadás fejezte be, melyben mi jelenlevők is részesültünk. Azután Bardocz István helybeli plebános vendégelte meg az egybegyűlt díszes közönséget vendégszerető asztalánál. Az ő kozmási működését semmi sem hirdeti jobban, mint az, hogy tíz év leforgása alatt ez már a második primícia községében s azok, kik megtartották, az ő kezdeményezése s támogatása mellett értek célra.

Mindjárt az első fogás után felállott a primiciáns s lelkes szavakkal köszöntötte fel püspök úr ó Nagyméltóságát, ki slyos akkora mellett is öly önfeláldozással vezeti egyházmegyéje ügyeit. S azután a gazdag ebéd alatt egymástán hangzottak el a szebbnél szebb köszöntők. Buzás c. kanonok a primiciánst, ez a kanonok urat, Bálinth Lajos az újmisédes anyát, Buzás c. kanonok Konez István csiktusnádi plebánost, Konez a házi gazdát, ez az újmisédes testvéreit, és gyámját Ince Ignác csatószegei földbirtokos stb. köszöntötték fel. Késő éjjeli órákban váltunk meg a barátságos háztól, szívünkben kívánván, hogy az újmisédes találja meg tövises pályáján a boldogságot.

Egy jelenvolt.

I R O D A L O M.

* **Történetek. Rajzok, elbeszélések.** Irta Kovács Károly. Eger 1896. 203 lap. Ara?

E könyvecskét mindazoknak melegen ajánlom, kik

nemes szórakozást akarnak szerezni maguknak, vagy a kiknek egészséges költői felfogással megírott elbeszélésekre van szükségük szemben a napi sajtónak e nemű beteges termékeivel. A könyv 17 elbeszélést tartalmaz, melyek eseményterjedelmük lévén, különösen azok számára alkalmasok, kiknek napi foglalkozásuk kevés időt hagy felem az olvasásra. S úgy látszik, hogy szerző csakugyan ilyen olvasó közönségre számít első sorban. A közzétett darabok tartalmilag is egészen egyszerűek, bennök a meseszöveg, bonyolítás oly világosan halad, hogy még a kevésbé iskolázott fegyelem sem akadhat felem rajtuk. Ez a tartalom különben közös a hasonló irodalmi termékekével. Az életből van az véve, még pedig többnyire az úgynevezett műveltek életéből. Félre értés, feltékenység velünk született gyarlóság, szerelmi botlások, hiúság és gög, majd meg a sorsnak szeszélyes játéka azon főbb rugók, melyek a személyeket mozgatják és összetétközésbe hozzák. Egyik másik annyira hű photographiája az életnek, hogy az olvasónak önkénytelenül eszébe juttatja, az eredetét, melyet maga is átélt, tapasztalt. Pl. a Liliombullás. Viharban. Két szív. Mások a gyönyörködtetve oktatás céljával vannak megírva, mint a Megsejtett eszmény. Az asszony. Angyalok szárnyán. A legnagyobb rész azonban egyszerű hangulat keltés, kellemes elmerengés az emberi életváltozásán.

A felfogás és az ellentétek megoldása valamennyiben kiválóan eredeti és ezt a gyűjtemény egyik érdeképen jegyezzük fel. Ugy találjuk, hogy a szerző az ellentétek kiegyenlítésénél nem szolja magát megállapított formákhoz és előképekhez. Sőt még az úgynevezett költői igazságszolgáltatás rovására is megmarad a maga sajátos benyomásainál és megfigyeléseinél. Így érthetjük meg azt a meglepő s nem annyira öröszakos, mint inkább keserűen lehangoló megoldást, mely különösen a Bonis Adám és Az éreember c. darabokban keresztül van véve. Sőt el lehet mondani, hogy a szerző kifejtése legalább e két elbeszélésében sem tapasztalati adatokkal sem pszichológiai törvényekkel nem támogatható. És ez hiba. Mert legyen bár igaz hogy az élet és különösen a szenvedélyek nem sokat törődnek a tapasztalattal és lélektannal, de másrészt az is igaz, hogy azoktól a költő közfelfogás szerint el nem térhet. Kivételes lelki állapotok rajzolása, szóval kellő megokolás nélkül bizonyára nem. Hanem mind össze is a tartalom és felfogás fogyatéksége oly esekély, hogy a fiatal szerzőnek könnyen megbocsátható, kivált abban a reményben, hogy megfigyeléseinek és életismeretének gyarapodtával egy ezután közrebocsátandó kötetből önként kimarad.

De ha érdemes e könyv tartalmilag az olvasásra, még érdemesebbé válik külső formája szerint. Értve külső formán természetesen a stílust. Ez a stílus egyszerű, szépen folyó, magyaros, változatos hangzatos. Ugy gondolom, hogy Maszlaghi óta senki sem találta még szerencsésebben a ker. kath. novellairás külső formáját. Különösen tehát ebből a nézőpontból várva várt terméke e könyvecske a mi szépirodalmunknak s igazán olajtaudó, hogy folytatása következze. A magyar klasszikus szépirok tanulmányozása, s a reflexiókban való nagyobb biztosság szintén figyelembe veendő segítő eszközök arra nézve, hogy Kovács Károly kath. szépiroink legjobbjai közé küzdje fel magát egy későbbi gyűjteményével. Addig is ezt a könyvet olvassák az ifjak leányok anyák olvassa mindenki.

* Beküldetett: **A hittudományi folyóirat** szerkeszti és kiadja Dr Kiss János. III. Füzet. VII. Évfolyam. Junius 15. 1896. Tartalma a következő. I. Értekezések. A Fiú istenségének bitcikkelyéről. Huttkay Lipót. A szeplőtelen fogantatás és a Szentírás. Sztróiny Antal. A keresztény házasági jog alapja a római jogban. Biró Dezső. A lelkiismereti szabadság. Dr. Acsay Antal. Fejlődik-e a keresztény etika? Zubricky Aladár. Francia egyházi szónokok. Kudora János. II. Hittudományi mozgalmak, vegyesek. A papi nevelés és oktatás kérdéséhez. Dr. Szentes Anzelm. A papképzés reformjához. Hólszky Károly. A „Hittudományi Folyóirat“ előkelő könyvtárakban. Rövid közlemények, kérdések és feleletek. Pályázati hirdetés. IV. Irodalmi értesítő. Egy magyar bibliai lexicon szerkesztéséről. Vigouroux Dictionnaire de la Bible. Gerely József. Szíves figyelembe. Mellélkelve: Gerely József. Bibliai Lexicon.

* Megjelent: **A hitszónoklati folyóirat**. Szerkeszti és kiadja Urbán Jüvenális, sz. ferenczrendi theol. tanár X—XI. füzet. Hetedik évfolyam. Megjelenik minden hó 1-én, évenként 12 füzetben, összesen mintegy 52 ivayi terjedelem mel. Egy évfolyam ára 4 frt (8 korona) vagy 10 sacrum. Tartalom. I. Vasárnapokra. 1. pünkösöd után XII. vasárnapra. szeressük Isten s ne legyenek idegen isteneink. Bartha István esanádgyházmegyei áldozó-paptól (Folyt.) 2. Pünkösöd után XIII. vasárnapra. Mit jelentek Krisztusnak e szavai: „Menjetelek, mutassátok meg magatokat a papoknak.“ Kudlik János pozsony püspöki plebánostól. 3. Pünkösöd után XIV. vasárnapra. Az anyagi érzelmű emberekről. Schlik N. János Jézusársasági atyától. 4. Pünkösöd után XV. vasárnapra. A gyermeknevelésről Szemző Jánostól. 5. Pünkösöd után XVI. vasárnapra. Az irigységről. Zvér Endre kegyes tanítórendi főgymn. tanártól. 6. Pünkösöd után XVII. Vasárnapra. 1. Az Isten szeretetéről; 2. a felebaráti szeretetéről; 3. a magunk iránt való szeretetéről; 4. az evangélium tanulsága Jézus isteni eredetéről, ki e szeretetet tanítja. Epölyi Ferenc n-kálnai plebánostól. 7. Pünkösöd után XVIII. Vasárnapra. Minden földi baj és testi nyomor oka a bün. Karcecz Alajos szent ferenczrendi rendtartományi titkártól. 8. Pünkösöd után XIX. Vasárnapra. A pokolról. Violet Gyula tareali s. lelkésztől. 9. Pünkösöd után XX. vasárnapra. Boldogok, a kik a csodákat nem láták és mégis hisznek. Varju János tanítórendi főgymn. tanártól. 10. Pünkösöd után XXI. vasárnapra. 1. Az Isten könyörület nélkül bünteti a könyörtelen szívű embert; 2. a könyörtelenséget megjalmazza. Urbán Jüvenális. II. Mária-ünnepeire. 1. kisasszony ünnepe. Mit jelentenek e szavak: „Boldog ember, a ki engem halgat és ki ajtomnál vigyáz naponkint és várakozik ajtom felénél? Nemesi E. A. Andor, nagyvárad újvárosi plebánostól. 2. Olvasos Boldogasszony ünnepe. A rózsafüzér eredetéről, jelességéről s hogyan kell azt imádkozni? Kristófcsák Ferenc esanádgyházmegyei áldozó paptól. III. Szentek ünnepeire. 1. Szent István király ünnepe. Tanulságok a magyar nemzet ezredéves történetéből. Kovács Lajos gyömörei plebánostól. 2. Szent István király ünnepe. Mily nagy kincse országunknak a keresztény hit és erkölcsöség? Varju János kegyes tanítórendi főgymn. tanártól. 3. Szent Mihály napjára. 1. Milyen szolgálatokat tesznek nekünk az angyalok? 2. Mivel tartozunk a vett jótéteményekért? Varga József dorosmai s. lelkésztől. 4. Assisi szent Ferenc ünnepe. Szent Ferenc haladt. 1. a bünbánat

útján; 2. az ázatosság útján; 3. a szeretet útján; 4. a hit útján. Kudelka Gellért szent ferencrendi kiérd. kormánytanácsostól

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Felsőes urunk I. Ferenc József** születése évfordulója alkalmából városunk is fényes világitással ünepeelt e hó 17-én este. 18-án pedig ünnepi hálaadó istentisztelet volt a székesegyházban. A szentmisét szög F á b i á n Sándor püspöki helyettes úr végezte sub infula. Az istenültiszteleten jelen voltak az összes hivatalnokok karok, a tisztí kar és a hívők szép száma. Imádkoztunk, hogy a királyok királyá áldja meg és „vezérelje jóra” a mi királyunkat, mikor éppen Agnus Dei alatt az orgona elkezdte a Gotterhaltét játszani, s játszotta megismétléssel. Egyéb megjegyzést most egyelőre nem teszünk e tüntetésre csak azt, hogy nagyon lekötölte a t. játszó úr, ha azon egyházi szabványt közzélné velünk, mely ennek a dallamnak az isteni tisztelethez tartozását s minden ilyen nemzeti ünnep alkalmával való játszását, s place Agnus Dei alatti játszását elrendeli, vagy megengedi; mert mi gyarló eszünkkel ilyenre nem emlékezünk; de igen is emlékszünk rá, hogy a berecegprimás ö eminentiája a milleniumi ünnepre alkalmával egy ilyen gotterhaltés kántorának útát adott. Különben az a kis felzúszás, mi a templomban lévő magyarok ajkán elhangzott, nem zavarta tovább a buzgóságot, s nem akadályozott abban, hogy mindnyájan egy szívvel kérjük az eget urát az egyházzal, hogy uralkodó felsőes királyunkat sokáig éltesse.

— **Személyzeti.** Weisz József segesvári plébános sztszéki ülnökök, és P. Szélyes Ferenc Györgyfalvára h. lelkésznek nevezettek ki.

— **Hittanárok gyűlése.** A budapesti központi papnevelő intézetben augusztus hó 21. délután következő sorrenddel tartották meg az országos hittanári gyűlést: Aug. 20. este 1/2 8 órakor ismerkedés a Csalányi-féle vendéglőben, IV. ker. ferenciek-bazára. Délelőtt 1/2 9 órakor sz. mise a papnevelő-intézet kápolnájában. Utána 9 órakor a gyűlés megnyitása az intézet dísztermében. Targysorozat. 1. Elnöki megnyitó beszéd. Tartja: dr. Bognár István, egyetemi ny. tanár, a budapesti m. kir. tudomány-egyetem megválasztott rektora. 2. A jegyzők és jegyzőkönyvet hitelesítő tagok megjelölése s az ügyrend kihirdetése. 3. A vallásoktatás fontossága és helye a középiskolában. Előadó: dr. Fibiger Sándor, ungvári katb. főgymn. hittanár. 4. A vallástanárok képesítése: Előadó: dr. Máty Engelbert, pannonhalmi főiskolai bencés tanár. 5. A vallástanárok állása és anyagi helyzete. Előadó: Buday Gerő zombori áll. főgymn. hittanár. 6. A középiskolai vallástánítás rendszere. Előadó: Pokorny Emánuel, budapesti katb. főgymn. hittanár. 7. A vallástánítás középiskolai könyvei. Előadó: Szentkirályi Zsigmond, kassai prem. főgymn. hittanár. 8. Püspöki utasítások a középiskolai vallásoktatás

számára és azok megtartásának ellenőrzése. Előadó: Bécsy Márton, kaposvári főgymn. hittanár. 9. Az ifjuság vallás-gyakorlatai és a Mária-kongregációk. Előadó: Komárik István S. I., kalocsay főgymn. tanár. 10. A hitoktatók és hittanárok országos egyesülete. Előadó: Kalocsay Alán, székesfejérvári ciszt. főgymn. hittanár. 11. A végrehajtó bizottság megválasztása. Megjegyzés. A gyűlés a déli felbeszakítás után délután fél négy órakor tolytatódik. — Az esetben ha a tárgysorozat estig kim-ríthető nem lenne folytatása másnap d. e. 8 órakor lesz.

— **Kik nyertek ösztöndíjat?** Mint az *Ellenzékben* olvasuk a következők nyertek ösztöndíjat: Egyetemi tanfolyamra Kolozsvára: Balázs Károly, Fejér Botond, Dóey Bálint, György Imre, Héjja Kálmán, Jakabos Mihály, Merza Bálint, Schuster Oszkár, Csipei Tivadar, Tamási Gáspár, Albert Péter, Király Sándor, Kozma Dénes, Sándor Gyula, Diemár Emil, Felcsér Lukács, Sebestyén Árpád, Vass János, Grünhut József Kovácsi Dénes, Lengyel Miklós. b.) A gymn. tanfolyamra a kolozsvári finövelőbe: Bodó Albert, Szacsavay András, Hankó István, Para Imre, Lukács János, Pál István, Pikéthy Árpád. c.) a esiksomlyói finövelőbe: Rádny Mózes, Veres Károly, Ferenc Ernő, Pap Béla. A gy. fehérvári finövelőbe Mihály József, Gombos József, Koródi Imre, Lerchenfeld Ernő, Szlavik Rezső, Bujáki Domokos, Kolozsy Márton. A székesfehérvári finövelőbe: Gál Ferenc, Biró Lajos, Kósa Márton, Felcsér Béla. A marosvásárhelyi finövelőbe felvételt: Merza István, Csányi Kálmán, Fülöp Kálmán, Rettegí Gyárfás. A kantai finövelőbe: Fülöp János, Pap György, Bardocz Endre, Kálnoky Tivadar, Mike Elek. A Terézvárosi házba: fiúk: Rettegí Miklós, Szabó István, Nyágyuly Salamon Bartalis Géza, Simon Balázs, Sille János, Dézsi Adolf, Hatfaludi Ernő, Székely Károly, Karácson György, Balogh József, Pál, Károly, Pártos József, Richter Henrik; leányok: Petri Berta, Bányász Irén, Leeb Lujza, Petur Mariska, Fogarasi Kornelia

— **Pályázat.** A köszvényesi róm. kath. 2-ik vagyis hitánitói állomás üresedésben lévén, arra pályázat hirdettetik. Jövedelme: 1) a község pénztárából 130 frt. 2) a Bakó alapítványból 16 frt. 3) az államtól 154 frt. A negyedik száz (100) forintért is kérelmezve van, mely bizonyosan fog utalványozni a Nagyméltóságú Miniszter urtól. Lakás van egy földel alatt a két tanterem közt, s áll egy konyha, egy szoba és egy kamarából. Van egy kis veteményes kert is és tüzi fáról is gondoskodva lesz. Pályázni kívánók szükségelt okmányokkal ellátott kérésüket mielőbb a köszvényesi róm. kath. iskolaszék elnökségének nyújthatják be. Köszvényes, 1896. augusztus 13. án. **Andrásy Sándor**, s. k. lelkész.

Szerkesztői üzenet.

A. S. A pályázati hirdetésért tessék még 30 krt. küldeni.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: **Pál Antal.**

Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Agoston.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomtatóban Gyulafehérvárt.